

W najnowszym, 120 numerze Gazety Teatralnej „Didaskalia”, polecamy:

DZIADY

Maria Prussak. Dykcja współczesności

Recenzja spektaklu *Dziady* (cz. I, II, IV oraz wiersz *Upiór*) w reżyserii Michała Zadary (Teatr Polski we Wrocławiu, prem.: 15.02.2014). Recenzentka krytykuje determinującą charakter przedstawienia „nowoczesną dykcję” aktorów – nieporządną i napastliwą, zmieniającą melodię wiersza w skandowany rytm. Prussak kładzie nacisk na postmodernistyczne przemieszanie porządków, które ma pełnić funkcję uwspółcześnionej romantycznej ironii. Zwraca także uwagę na sposób, w jaki twórcy spektaklu korzystają z nowych technologii na scenie. Stawiane przez Mickiewicza pytania unieważniają się jej zdaniem we wrocławskim przedstawieniu przez przeniesienie go w świat o skrajnie odmiennym myśleniu.

Grzegorz Niziołek. *Dziady* jako teatr

Grzegorz Niziołek na początku swojej recenzji *Dziadów* (cz. I, II, IV oraz wiersz *Upiór*) w reżyserii Michała Zadary (Teatr Polski we Wrocławiu, prem.: 15.02.2014) dokonuje retrospekcji twórczości reżysera. Pozwala mu to na analizę realizacji *Dziadów* w kontekście wypracowanego przez Zadare języka teatralnego. Porusza też temat Mickiewiczowskich *Dziadów* jako poezji i jako dramatu, a także odbioru tej ich konkretnej realizacji przez publiczność. Sceniczne realia przeniesione w XXI wiek uznaje za precyzyjną transpozycję, a nie banalne uwspółcześnienie; niespotykane długie monologi (wynikające z próby wystawienia tekstu dramatu w całości) przekładają się jego zdaniem na fizjologiczne doświadczenie widza.

Gustaw na ziemię. Z Bartoszem Porczykiem rozmawia Monika Kwaśniewska

Bartosz Porczyk opowiada o swojej roli w *Dziadach* w reżyserii Michała Zadary (Teatr Polski we Wrocławiu, prem.: 15.02.2014). Aktor przyznaje, że sama lektura IV części oraz nauka roli Gustawa na pamięć okazały się dużym wyzwaniem. Opowiada o procesie budowania roli polegającym na jak najbardziej precyzyjnym czytaniu tekstu, wyprowadzaniu z niego podstawowych sensów, znaczeń i scenariuszy działania teatralnego oraz szukaniu powiązań między rozproszonymi wątkami monologu. W jego ujęciu Gustaw to postać pełna nierozwikłanych – również na poziomie konstrukcji roli – sprzeczności. Jest jednocześnie performerem i schizofrenikiem, osobowością charyzmatyczną i odrzucającą, przede wszystkim jednak – żywą i martwą zarówno w sensie metaforycznym, jak i dosłownym.

TOWIAŃCZYCY

Dorota Jarząbek-Wasył. W narodowej karczmie

Recenzja spektaklu *Towiańczycy, królowie chmur* w reżyserii Wiktora Rubina na podstawie tekstu Jolanty Janiczak (Stary Teatr w Krakowie, prem.: 14.03.2014). Autorka artykułu porównuje świat przedstawiony w krakowskim spektaklu do obrazu polskiej emigracji w ujęciu Cypriana Kamila Norwida. Jarząbek-Wasył zwraca uwagę na elementy niezgodne z Norwidowskim konceptem. Zdaniem autorki twórców spektaklu zwiódła nieograniczona pojemność symbolicznej przestrzeni, a silny początek przedstawienia z każdą minutą słabł. W konsekwencji krakowskich *Towiańczyków...* cechuje niesamodzielność i brak oryginalności.

Katarzyna Fazan. Nie-Gustawy, nie-Konrady: świnie, chamy...

Katarzyna Fazan, pisząc o *Towiańczykach, królach chmur* Jolanty Janiczak w reżyserii Wiktora Rubina (Stary Teatr w Krakowie, prem. 14.03.2014), docenia zespół aktorski Starego Teatru oraz miejsce, jakie inscenizacja zajmuje w obrębie refleksji nad paradygmatem postromantycznym. Przytaczając teksty Marii Janion na temat dialogu terażniejszości z historią, stwierdza, że wbrew tezie badaczki grafomania jako strategiczna forma może zająć ważne miejsce w dzisiejszym teatrze odwołującym się do przeszłości. Przytaczając natomiast stwierdzenie Gombrowicza, że „sztuka to człowiek, który się organizuje”, zauważa, że w spektaklu Rubina zarówno Mickiewicz, jak i pozostałe postacie to ludzie, którzy się dezorganizują. Ta „znakomicie zagrana i boleśnie pomyślana” dezorganizacja wynika, jej zdaniem, ze współczesnej perspektywy postrzegania biografii historycznych, a w efekcie – ich „wulgaryzowania”.

ARCHIWUM

Diana Taylor. Archiwum i repertuar: performanse i performatywność. PerFORwhat studies?

Diana Taylor zwraca uwagę na konieczność włączenia tradycji Ameryki Łacińskiej i całej południowej półkuli do rozważań na temat performansu oraz postuluje zbadanie specyficznych cech performansów w nowych uwarunkowaniach kulturowych. Poddaje analizie samą definicję performansu, a także jego funkcje, historię i sposoby rozumienia. W swoich rozważaniach posiłkuje się dobrze znanymi już teoriami (między innymi Phelan, Butler, Deborda czy Austina), doceniając równocześnie związki performatyki z antropologią i teatrologią. W dalszej części artykułu Taylor koncentruje się na konsekwencjach metodologicznych przeniesienia punktu ciężkości z kultur pisma na kultury ucieleśnienia oraz

analizuje granicę i zależności między trwałym archiwum a ulotnym repertuarem praktyk ucieleśnionych. Zaznacza, iż należy poświęcać więcej uwagi repertuarowi, a zamiast uprzywilejowywać wyłącznie teksty i narracje, badacze powinni się koncentrować także na scenariuszach.

Małgorzata Sugiera. Więcej niż zwrot: performatywność jako podłoże przemian paradygmatycznych

Zdaniem Małgorzaty Sugier literatura *science fiction*, podejmując temat pierwszego kontaktu człowieka z obcym, staje się soczewką skupiającą aktualne rozumienie ludzkiej kognicji i jej ograniczeń. Autorka przedstawia istotę zwrotu performatywnego poprzez porównanie powieści *Eden* Stanisława Lema (1958) i *Ślepowidzenie* Petera Watts (2006). Przywołuje także definicję performatywności ze szkoły konkurencyjnej wobec *performance studies* Richarda Schechnera, zaproponowaną przez Dianę Taylor w książce *The Archive and the Repertoire*. Taylor postrzega performatywność jako taką cechę ludzkich działań, która ustanawia się jako swój własny przedmiot.

Dorota Sajewska. Anioły w Polsce. Fantazja na motywach narodowych

Kim były polskie żołnierki w czasie pierwszej wojny światowej? Kto pamięta, a może dlaczego nie pamięta o rycerzu-kobiecie, Wandzie Gertz? Dorota Sajewska konfrontuje się z mitem Polki jako kobiety wyłącznie czekającej, a następnie oplakującej żołnierza-mężczyznę, korzystając m.in. z teorii Waltera Benjamina, filmu *Gdy spadają anioły* Romana Polańskiego oraz malarstwa polskiego przełomu XIX i XX wieku. Dowodzi, że marginalizowanie roli kobiet w opisach działań zbrojnych w Polsce i sprowadzanie ich wyłącznie do roli pielęgniarek jest dużym zafałszowaniem. W tekście można też znaleźć odpowiedź na pytania, kto grał role kobiece w żołnierskich teatrach polowych.

TEATR NARODOWY

Joanne Zerdy. Modelowanie operatora szkockiego: amerykańskie tournée *Black Watch* i banalnego nacjonalizmu teatralnego

Rozważania Zerdy krążą wokół *Black Watch* – stylizowanego spektaklu dokumentalnego Szkockiego Teatru Narodowego, którego premiera odbyła się w 2006 roku. W sztuce fragmenty rozmów autora, Gregory'ego Burke'a, z wracającymi z wojny żołnierzami *Black Watch* łączą się z fikcyjnymi scenami rozgrywającymi się w bazie Camp Dogwood w Iraku. Według autorki artykułu szeroko zakrojone tournée spektaklu po Stanach Zjednoczonych

tworzy ruchomy operator narodowy, budując i kwestionując w ramach sztuki elementy oznaczające szkockość. Choć zawierają one wartość symboliczną, mają też konsekwencje materialne związane ze wspólną historią szkocko-amerykańską oraz z przyszłością szkockich przedsięwzięć kulturalnych.

MRO CZNA TURYSTYKA

Roma Sendyka. Napatrzcie się! Mroczna turystyka i nowoczesność

Artykuł przybliży zjawisko „tanatoturystyki” – praktyki odwiedzania miejsc naznaczonych cierpieniem, makabrą i śmiercią, takich jak cmentarze, pola bitew, miejsca katastrof, katownie polityczne czy mieszkania seryjnych morderców. Autorka opisuje dotychczasowe próby klasyfikacji procederu i ewolucję terminologii stosowanej przez jego badaczy. Stawia także pytania o różnorakie motywacje osób biorących udział w tego typu praktykach oraz ich znaczenie we współczesnym świecie – także w świetle dyskursów politycznych i medialnych. Sendyka próbuje ustalić kryteria procesu wyodrębniania z przestrzeni geograficznej lokalizacji determinowanej śmiercią.

Agnieszka Dauksza i Szymon Maliborski. Kłopoty z Zagładą. O *dark tourism* z perspektywy spóźnionych świadków

Artykuł autorstwa Agnieszki Daukszy i Szymona Maliborskiego, twórców projektu *Krakowskie sny Amona Goetha* odbywającego się w ramach Artboom Festival w Krakowie w 2013 roku. Analiza tego przedsięwzięcia jako wydarzenia afektywnego jest dla nich punktem wyjścia do rozważań na temat formuły „kłopotów z Zagładą” oraz problematyki *dark tourism*. Artyści opowiadają o swoich doświadczeniach związanych z pracą nad projektem w willi zamieszkałej niegdyś przez Amona Goetha, komendanta obozu koncentracyjnego w Płaszowie. Dzięki pozaoficjalnemu funkcjonowaniu dom ominął proces przekształcenia w „oswojone” miejsce pamięci, zamiast tego doprowadzając do jego wyparcia, zamiany w fetysz, nadania statusu „przeklętego”. Tym samym zostaje umiejscowiony w kontekście tanatoturystyki.

Iwona Kurz. Nieznośna lekkość reprezentacji

Artykuł porusza problem nieuchronnego „wycierania się” doświadczenia pamięci o wojnie i Zagładzie w kontekście polskiego systemu edukacji i polityki historycznej, stosowanej wobec miejsc kaźni, a także reprezentacji tego procesu w kulturze (m.in. w pracy *Winterreise* Mirosława Bałki) – zwłaszcza w dobie wszechobecności internetowych portali

społecznościowych i używanych przez nie narzędzi wyrażania opinii i oceniania. Skupiając się na przykładzie muzeum Auschwitz Birkenau, autorka przywołuje rozmaite mechanizmy sterowania emocjami i konstruowania stereotypu.

Anna Sieroń. Kolekcjonowanie wrażeń

Anna Sieroń przygląda się strategiom konstruowania autentyczności i doświadczania na podstawie tzw. czarnej turystyki w Meksyku i Kolumbii. Intensywny rozwój światowej turystyki jest rezultatem zmieniających się w czasie potrzeb turysty, które decydują o odkrywaniu nowych obszarów dla turystyki – takich jak podróżowanie do miejsc naznaczonych śmiercią i podążanie tam śladem narkotykowych bossów. Czarna turystyka, budowana na zasadzie reality show, staje się punktem wyjścia do analizy pojęcia autentyczności. *Reality tours*, dzięki którym można poznać problemy społeczne „z pierwszej ręki”, to jeden z elementów tworzącej się sieci wymiany ekonomiczno-kulturowej. Tym samym, zdaniem autorki, czarna turystyka skupia w sobie potrzebę odczuwania silnych emocji w świecie, który znudził już swoją przewidywalnością.

REPERTUAR

Joanna Jopek. Partycypacje (II): paradoksy wolności

Artykuł Joanny Jopek podsumowujący drugą edycję programu „Wielkopolska: Rewolucje” to przede wszystkim analiza uruchamianych w jego ramach strategii uczestnictwa, spotkania artystów sztuki awangardowej z małymi ośrodkami, statusu gości i gospodarzy oraz skutków konfrontacji mainstreamu z „peryferiami”. Autorka jest przekonana, że wielkopolski projekt znajduje się jak najdalej od zagrożeń fasadowej partycypacji, którą opisał Markus Miessen w cytowanej przez nią książce *Koszmar partycypacji*. Na podstawie dwóch projektów *Listy na wolność* oraz *Rozmowa z medium* Jopek przygląda się zarówno zastosowanym strategiom dramaturgicznym i wartości artystycznej, jak i funkcji społecznej wielkopolskiego programu kuratorskiego.

Rafał Kolsut. Oto ciało moje, oto krew twoja

Recenzja pierwszego odcinka serialu teatralnego w reżyserii Moniki Strzępki na podstawie tekstu Pawła Demirskiego *Klątwa. Odcinki z czasu beznadziei* (Teatr Łąźnia Nowa, Teatr IMKA, prem.: 15.03.2014). Kolsut krytycznie ocenia dramaturgiczną strukturę spektaklu, zwraca uwagę na zaburzone tempo narracji i zbyt długi czas trwania, wywołujący u widza znużenie i poczucie przesytu. Kolejnym zarzutem staje się niski poziom humoru i jego

niespodziewana zachowawczość. Recenzent docenia jednak znakomitą grę aktorską, zwłaszcza Krzysztofa Dracza i Pawła Tomaszewskiego. Na szczególne uznanie zasługuje fenomenalna kreacja Dobromira Dymeckiego jako gniewnego Jezusa.

Anna Bajek. Gdy słowa przestają mieć sens

Recenzja spektaklu *Milczenie o Hiobie* zrealizowanego przez Piotra Cieplaka (Teatr Narodowy w Warszawie, prem.: 24.10.2014). Autorka zwraca uwagę na to, że reżyser odwołując się do biblijnej historii Hioba, zaprezentował odmienne postawy wobec cierpienia. Uporządkowany zbiór wypowiedzi oraz przytaczanych fragmentów z różnych, często publicystycznych tekstów staje się poszukiwaniem interpretacji postawy tej postaci poprzez zestawienie jej z odmiennymi ludzkimi doświadczeniami.

Marta Bryś. Sposób na Akropolis

Recenzja *Akropolis* Łukasza Twarkowskiego (Stary Teatr w Krakowie, prem.: 30.11.2013). Utwór Stanisława Wyspiańskiego *Akropolis* po poddaniu go dramaturgicznej obróbce przez Ankę Herbut okazał się tekstem w pełni autonomicznym, pozwalającym na wykreowanie na scenie wirtualnej, rządzącej się własnymi prawami, wysoce abstrakcyjnej przestrzeni. Marta Bryś przygląda się scenografii i konstrukcji spektaklu, które pozwoliły na zderzenie dramatu z konkurencyjną dla niego sceniczną rzeczywistością. Równocześnie zwraca uwagę na inną możliwą drogę interpretacji przedstawienia, polegającą na dialogu z dramatem *Akropolis* jako rezerwuarem kulturowych klisz i zbiorowych wyobrażeń.

Agata Łuksza. Uśpione serca

Lód oparty na powieści Władimira Sorokina w reżyserii Konstantina Bogomołowa (Teatr Narodowy w Warszawie, prem.: 25.01.2014) łączy krytyczną ocenę społeczeństwa rosyjskiego na początku XXI wieku z pesymistyczną, a zarazem ironiczną wizją historii XX wieku. Spektakl ten, zdaniem recenzentki, nie udał się na poziomie realizacji podstawowego pomysłu inscenizacyjnego. Ogromne zaufanie, jakim reżyser obdarzył pisarza, uwidacznia się w wyeksponowaniu słowa i jednoczesnym ograniczaniu pozostałych środków wyrazu. Agata Łuksza dostrzega niewykorzystany potencjał takiej adaptacji powieści, która umożliwia wyeksponowanie obcości i nieludzkości „przebudzonych”, niewrażliwych na krzywdy i cierpienie ludzi-maszyn.

Paweł Schreiber. Policjanci i złodzieje

Recenzja spektaklu komuna//warszawa *Terry Pratchett. Nauki społeczne – współczesna opera kameralna* (prem.: 16.02.2014). Paweł Schreiber przygląda się zaadaptowanej do spektaklu fikcyjnej postaci kapitana Vimesa, dowódcy Straży Miejskiej Ankh-Morpork, metropolii znanej z cyklu powieści o Świecie Dysku autorstwa Terry'ego Pratchetta. Bogatą w szczególności fabułę serii komuna//warszawa przekształciła na scenie w codzienną grę, w której uczestniczą archetypy stróża prawa i siewcy bezprawia. Recenzent zwraca uwagę na oryginalność formy przedstawienia, które wykorzystując estetykę teatru tańca i opery, buduje w przemyślany sposób niejednoznaczny obraz funkcjonowania prawa i porządku w społeczeństwie.

Ewa Fita. Zabawna historia o seksie i demonach

Recenzja *Rękopisu znalezionej w Saragossie* w reżyserii Pawła Świątka (Teatr im. Jana Kochanowskiego w Opolu, prem.: 08.02.2014). Twórcy opolskiej inscenizacji, zaintrygowani brawurą, z jaką Jan Potocki pisał o religijności, chcieli pokazać na scenie relacje Europejczyków-katolików z inną religią i kulturą. Autorka artykułu zauważa jednak, iż na pierwszy plan wysunięto nie inność, duchowość czy religijność, a erotyzm i ciało. Według niej pożądana przez twórców linia interpretacyjna została tak skutecznie przesłonięta efektownymi rozwiązaniami scenicznymi, że spektakl wydaje się przede wszystkim zabawną historią o seksie i demonach.

Piotr Dobrowolski. Nasz Wielki Mały Teatr

Recenzja współczesnej wersji Molierowskiego *Mizantropa* napisanej przez Julię Holewińską i Kubę Kowalskiego – jednocześnie reżysera spektaklu (Teatr Polski w Poznaniu, prem.: 14.02.2014). Twórcy przedstawienia zachowali oryginalny tytuł, imiona bohaterów, kolejność scen, a nawet wymowę konkretnych replik dialogowych, jednak całkowicie zmienili tekst, a okoliczności akcji przenieśli do środowiska współczesnych polskich artystów teatralnych. Dobrowolski zwraca uwagę na wszechstronność, z jaką kreślą oni świat przedstawiony oraz na trafność wskazywania wielu problemów współczesnej kultury teatralnej. Zaznacza jednak, że niektóre wątki poznańskiego *Mizantropa* nie są ani jasne, ani przekonujące.

ZAGRANICA

Anna Teuwen. O skrzatach domowych i kanibalach

Recenzja Szekspirowskiej *Burzy* w reżyserii Mai Kleczewskiej (Deutsches Spielhaus w Hamburgu, prem.: 23.01.2014). Anna Teuwen zwraca uwagę na niespójność koncepcji spektaklu balansującego między próbą zbudowania głębokiej psychologii postaci a odwołaniami do aktualnych kwestii politycznych. Inscenizacja nawiązuje zarówno do odbywających się w grudniu 2013 roku w Hamburgu protestów przeciwko wydalaniu z Niemiec afrykańskich uchodźców, jak i do niemieckiego narodowego socjalizmu oraz polityki wobec gasterbeiterów. Autorka zauważa jednak, że to „co u Kleczewskiej miało być krytyczne, w inscenizacji pozbawione jest konsekwencji i wydaje się wymuszone”. Interesujące jest natomiast pojawienie się pod koniec przedstawienia „pewnego rodzaju zjednoczenia” postaci w obliczu nieuchronnego schyłku.

Florian Malzacher. Nature Theater of Oklahoma – co się dotąd wydarzyło... Teatralna gra Kelly Cooper i Pavla Liski z kontrolą i niepowodzeniem

Autor opisuje drogę twórczą Kelly Cooper i Pavla Liski, począwszy od pierwszych fascynacji artystycznych. Zaznacza, że stworzone przez parę artystów projekty są jednymi z najbardziej znaczących prac teatralnych, jakie powstały w ostatnich latach w Nowym Jorku. Według Malzachera prace duetu są niepowtarzalne dzięki mieszance konceptualnej surowości, oryginalnego amalgamatu strategii artystycznych i ekstatycznej sztuki teatralnej. Autor artykułu zwraca również uwagę na odwołania do praamerykańskich gatunków teatralnych oraz inspiracje pochodzące z Manhattanu, nazywając przy tym teatr Cooper i Liski „niewątpliwie nowojorskim”.

OPERA

Możliwość wejścia. Rozmowa Łukasza Grabusia i Kazimierza Bardzika z Piotrem Gruszczyńskim, Pawłem Passinim i Cezarym Tomaszewskim

Rozmowa kończąca przegląd przedstawień operowych organizowany pod hasłem „Otwieranie opery” (Kino Pauza w Krakowie, 8–13.05.2014). Twórcy opowiadają o środkach, narzędziach i strategiach właściwych dla tego medium, a także o możliwościach, jakie oferuje jego język. Poruszają wiele istotnych zagadnień dotyczących różnic między teatrem operowym a dramatycznym zarówno z perspektywy artystów, zaangażowanych w coraz częstsze w Polsce próby odświeżenia, ożywienia i zróżnicowania oferty scen muzycznych, jak i ze strony publiczności.

Natalia Jakubowa. „Ojcowie” i „protektorowie” przeciw córkom, żonom, wiedźmom i zjawom

Autorka dokonuje przeglądu inscenizacji zaprezentowanych na Opernfestspiele w Monachium (Bawarska Opera Narodowa, 22.06 – 31.07.2013). Festiwal funkcjonuje jako rywal uroczystości wagnerowskich w Bayreuth, co w jubileuszowym 2013 roku przełożyło się na – zaprojektowany w programie imprezy – spór dwóch wielkich reformatorów opery: Giuseppe Verdiego i Richarda Wagnera. Dla autorki tekstu polemika ta zarysowała się pomiędzy *Rigolettem* w reżyserii Árpáda Schillinga a *Simonem Boccanegrą* w reżyserii Dmitrija Czerniakowa. Oprócz tych dwóch spektakli Jakubowa analizuje też *Makbeta* w reżyserii Martina Kušēja, *Written on Skin* George’a Benjamina – współczesną operę zrealizowaną przez Katie Mitchell, oraz *Borysa Godunowa* Calixto Bieito.

TANIEC

Marta Seredyńska. Czy choreograf może też być archeologiem?

Recenzja projektu performatywnego „Archiwum Ciała” w Centrum Kultury Zamek w Poznaniu (wrzesień–grudzień 2013). Zgodnie z koncepcją archeologii Michela Foucaulta w zależności od czasu, polityki i społecznych norm zmienia się znaczenie i sposób postrzegania pewnych zjawisk. W opinii Marty Seredyńskiej siedem spektakli prezentowanych w ramach projektu „Archiwum Ciała”, w których współcześni choreografowie próbowali dokonać rekonstrukcji dzieł swych poprzedników, w pełni zrealizował to założenie. Autorka opisuje bardziej szczegółowo następujące projekty: wykład performatywny *Urheben/Aufheben* Martina Nachbara, odnoszący się do *Affectos Humanos* Dory Hoyer, *Projekt: Tomaszewski* Mikołaja Mikołajczyka oraz *Brith Out* Kayi Kołodziejczyk nawiązujące do twórczości Henryka Tomaszewskiego oraz Conrada Drzewieckiego oraz *Whatever* Tomasza Bazana.

Tomasz Kowalski. Patrzą, więc...?

W relacji z dwóch kolejnych odsłon poznańskiego cyklu #nie jesteś mi obojętny Tomasz Kowalski analizuje różne sposoby oddziaływania na publiczność w spektaklach *Disabled Theater* (Theater HORA) oraz *Theatre* (kolektyw Superamas). Autor artykułu zwraca uwagę na formę obu przedstawień, która nie tylko wykracza poza tradycyjnie przyjęte granice teatru, lecz także w swoisty sposób testuje percepcję widzów. Tym samym sieć powiązań pomiędzy spektaklem zagranym przez niepełnosprawnych umysłowo a zanurzonym w absurdzie teatrze politycznej fikcji daleko wykracza poza proste usytuowanie ich w ramach sztuki angażującej.

Agnieszka Sosnowska. Podrzucam w górę ramiona – jeżeli je złapiesz, są twoje

Autorka relacjonuje występ Brown Dance Company w Brooklyn Academy of Music z przełomu stycznia i lutego 2012 roku, którym Trisha Brown żegnała się z publicznością i który stał się równocześnie swoistym *hommage* złożonym artystce. Program składał się z czterech skonfrontowanych ze sobą na zasadzie różnorodności choreografii powstałych w latach 1966–2011. Sosnowska podkreśla ogromne zasługi Brown w przekraczaniu tańca nowoczesnego i tworzeniu tańca *post-modern*, a także opisuje okoliczności powstania poszczególnych zaprezentowanych w Nowym Jorku układów.

ANTYK

Krzysztof Bielawski. Metamorfozy teatralne i obywatelskie w starożytnej Grecji w kontekście dionizyjskim

Esej na temat metamorficznej natury Dionizosa jako patrona teatru. Autor przedstawia dwie główne linie interpretacyjne dominujące w dyskusjach na temat rytualnych teorii genezy teatru i jej związków z kultem Dionizosa: nazywa je na potrzeby tekstu „mysteryjną” (na polskim gruncie reprezentowaną przez Jana Kotta) i „rzymską” (reprezentowaną przez Mirosława Kocura). Bielawski kładzie nacisk na metamorficzny aspekt boga; odnosi do teorii aktów performatywnych, wskazując nie tylko na symboliczny, ale i sprawczy charakter powodowanej przez Dionizosa zmiany – zarówno w kwestiach struktury społecznej, organizacji przestrzeni i czasu, jak i przemiany scenicznej.

TEATR W KSIĄŻKACH

Agnieszka Wanicka. „Mój język żyje wtedy, kiedy spotykam się z człowiekiem”

Recenzja książki Zbigniewa Osińskiego *Spotkania z Jerzym Grotowskim. Notatki, listy, studium* (Gdańsk 2013). Książka jest przede wszystkim zapisem powstawania i wchodzenia w obręb zajęć uniwersyteckich, badań naukowych w Polsce i na świecie teatrologii związanej z dziełem Jerzego Grotowskiego. Zdaniem recenzentki, jej największą wartość stanowi unikalny zapis żywej relacji reformatora teatru i badacza jego twórczości, utrwaloną w formie wspomnień i dokumentów prezentujących historię ich rozmów prywatnych, telefonicznych, spotkań publicznych, podróży, wizyt, pełną z pozoru nieistotnych szczegółów życia codziennego.

Monika Żółkoś. Rozdzieranie obrazu

Monika Żółkoś recenzuje książkę Doroty Semenowicz *To nie jest obraz. Romeo Castellucci i Societas Raffaello Sanzio*, wydaną w ramach linii teatralnej wydawnictwa Ha!art (Kraków 2013). Bez ambicji stworzenia syntezy całej twórczości Castellucciego, badaczka ustala odrębny porządek, wyodrębniając okres spektakli ikonoklastycznych, okres pretragiczny oraz okres przedstawień, w centrum których znalazły się obrazowania religijne. Jeden z głównych wątków książki stanowi analiza ikonografii teatru Castellucciego oraz jego sposobu rozumienia wizualności. Równocześnie ważną część jej rozważań zajmuje status widza w teatrze Societas Raffaello Sanzio i stawiane przed nim wyzwania.